

A BÁNYA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VIII., Rander-utca 6. sz.
FÖLDSZINT--LÉPCSŐHÁZFELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. BISCHITZ BÉLAMUNKATÁRSAK:
VÉCSEY ISTVÁN ARADI VICTOR

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE — 12 KORONA
FÉL ÉVRE — 6
NEGYED ÉVRE 3
Egyes szám ára)20. fillér.

= TELEFON 108-00. =

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

HIRDETÉSEK DIJAZÁS SZERINT.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Szénkartel.

Mi azt mondjuk, hogy van szénkartel, ők a szénhatalmasok, azt mondják, hogy nincs! Mi azt állítjuk, hogy a rayonozás a szénkartel legveszedelmesebb neme, ők tagadják a rayonozást! Mi mellettünk szólnak az ország összes szénfogyasztói, ők elhallgattatnak mindenkit, aki a rayonozás zsarnoksága ellen felszólal. Mi azonban rámutatunk a házai ipar ezen rákbajára és rámutatunk mindaddig, míg a baj orvosolva nem lesz.

A kartelek már elismert gazdasági tényezők. Nyilvánosan működnek. Nem titkolóznak, nem félnek a nyilvánosságtól. Mert tisztességes gazdasági intenció mellett nincsen semmi ok a bujkálásra és épp azért, mert a kartelek immár nyilvánosan alakulnak és működnek, teljesen indokolt az a nézet, hogy ha még napjainkban is vannak kartelek, amelyek létét az érdekeltek tagadják, az ily kartelek nemcsak hogy gazdasági szolgáltatót nem teljesítenek, hanem éppen gazdasági szempontból károsok és veszedelmesek.

Alig van már iparág, amely, egy vagy más módon szigorubb, vagy tágabb értelemben nem kartel alapján működne. Helyes, okszerű gazdasági állapot-e ez? Ezt a kérdést így eldönteni nem lehet, mert gazdasági kérdéseket általánosságokkal megoldani nem szabad. A tények alapján kell bírálni és a tények elengedhetetlenül követelik, hogy minden egyes iparos a saját különleges viszonyai alapján ítéltesse meg. Ebből aztán önként következik, hogy a kartel valamely konkrét esetben egy bizonyos iparág terén lehet indokolt, célszerű és hasznos, egy másik konkrét esetben egy másik iparág terén viszont indokolatlan, helytelen és káros.

Ugy, amint ma ismerjük a karteleteket,

ezek nem egyebek, mint a nagyüzem, tultermelés, a vad verseny szüleményei. A nagyüzem magával hozta a termelés nagy olcsóságát, de magával hozta a termelés nagy anarchiáját is. A válságok, veszélyeinek elhárítására, vagy legalább enyhítésére jöttek létre, ámde fokozatosan mindinkább oda fejlődött a kartelügy, hogy egyes nagy és hatalmas bánya- és iparvállalatok egész üzemüket, teljes üzleti működésüket a kartelre alapították és itt kezdődnek a kartelek kinövései mert létesítésük hatalmi kérdés és egyetlen indokuk a — kényelmes haszon.

Ezt a kinövést, ezt a gazdasági visszaélést tapasztalhatjuk nálunk is. Mintegy 40 különböző kartel működik hazánkban és tekintettel ipari gyengeségünkre és Ausztriától való függőségünkre, a legtöbb esetben a magyar kartel az osztrák nyomás szükségszerű következménye. Ámde ezek mellett vannak nálunk oly kartelek is, amelyek sem tultermelés sem az adózó verseny, sem a gyengeség és sem az osztrák nyomás következményeképpen jöttek létre, hanem létesítették, mert a kartelek korszakában élünk és mert nincs törvény, amely tiltana oly kartelt, amely kizárólag a kapzsiság szüleménye. Ilyen például az érdekeltek által letagadott, sőtétben bujkáló és titokban működő szénkartel.

A magyar szénkartel egyetlen a maga nemében. Dacára annak, hogy a budapesti kereskedelmi- és iparkamara a kereskedelemügyi ministeriumhoz 1899. november 11-én intézett jelentésében *konstatálta azt, hogy szénkartel létezik, a kartelbe lépett szénbányák mégis tagadták a kartelt, tagadták ezt a nagy gazdasági erkölcstelenséget és erősen sarokba levén szoritva, annyit beismertek, hogy szénkartel ugyan nincsen, csupán szénrayonozás van, a melynek távolról sem a*

közös ár-megállapítás a célja, hanem célja egyesegyedül „a magánvevők kölcsönös megtartása“.

Mielőtt fejtegetéseinkben tovább mennék, vessünk habár csak futó pillantást a hazai széntermelés viszonyaira. Nem monografiai elmefuttatásokat kívánunk nyújtani, csupán néhány kérdésre keresünk választ. Ime kérdéseink Termelünk-e annyi szenet, amennyit fogyasztunk? Nem; és ennek következtében ugy feketeszenben (sziléziai), valamint barnaszénben (trifail) igen lényeges a behozatalunk. — Vannak-e hazánkban elegendő oly szénterületek, amelyek aknázatával az összes hazai fogyasztást fedezni lehetne? Vannak; és vannak különösen barnaszénterületek, amelyekkel pl. a trifaili szenet teljesen ki lehetne szorítani, de kétségtelen, hogy ki lehetne szorítani, vagy ha nem is teljesen ki lehetne szorítani, de a legkisebb mérvre le lehetne szorítani a sziléziai feketeszen fogyasztását is. És ez miért nem történik? Mert szénbányáinknak a kartel következtében oly jól ment és megy a dolguk, oly kényelmesen kizsarolhatják rayonjukat, hogy nemcsak nincsen szükségük terjeszkedésre, új bányák nyitására és új piacok elhódítására, hanem szinte óva örködnek a fölött, hogy mások ily vállalatokat ne létesítsenek, nehogy köreikben zavartassanak.

Ime a kartel, mint valóságos közgazdasági bűn, amidőn nem gazdasági szükségből jön létre. Mert azt ugyan még a kartelben érdekelt szénbányák sem állíthatják, hogy a szénkartel bármely néven nevezendő gazdasági indokkal bír, ha csak hatalmaskodás, a mások kárán való gazdagodás nem képez gazdasági indokot. Vajjon volt-e valaha szénbányászatunk terén tultermelés? Volt-e valaha szénbányászatunk terén oly verseny, amely valamely szénbányavállalat megélhetését veszélyeztette? Sem az egyik, sem a másik. vagy, bármely egyéb oknál fogva, oly rosszul ment dolguk szénbányáinknak, hogy dacára annak, hogy a tultermelés és verseny bajai nem léteztek, mégis — talán a termelés drágaságát ellensúlyozandó — kellett szükségképpen kartelbe egyesülni? Ez a körülmény sem forgott fenn. Szénbánya vállalatainknak nemcsak jól ment dolguk, de egyik-másik oly hatalomra, oly gazdagságra tett szert, ami valóban semmi arányban sem áll az ország nyomott gazdasági állapotával. Mi volt tehát a szénkartel létesítésének indoka? Semmi egyéb, mint a kapzsiság!

Ámde az illető szénbányák azt állítják,

hogy szénkartel nem létezik, csupán szénrayonozás, vagyis megállapodás van „a magánvevők kölcsönös megtartására“ Nos, nézetünk szerint ez a „megállapodás“ a kartel legrutabb neme. Ha tultermelés, vagy vad verseny következtében, valamely iparág terén kartel jön létre és ez a kartel szabályozza és megállapítja a termelés mérvét és az árakat, ez esetben a fogyasztó számol e viszonyokkal ehhez alkalmazza a saját viszonyait, ismert tényezővel áll szemben és áruban való szükségletét a szabályozott ár keretén belül ott és oly minőségben fedezi, ahol és amilyen az ő érdekeinek és viszonyainak megfelel. Egészen másképp alakulnak azonban a fogyasztóra a beszerzési viszonyok, amidőn rayonozással áll szemben. Ez esetben a fogyasztó teljesen ki van szolgáltatva.

A szabott árért nem ott vásárol, ahol neki tetszik, hanem — alkalmazva a szénkartelre — szénszükségletét kizárólag abból az egy bányából kell sügységképpen fedeznie, a melynek monopolizáló uralma alá helyeztetett. A vevő nem ural az árnak, nem a minőségnek, nem a szállítási időnek. A szó szoros értelmében ki van szolgáltatva, mert ha mozgolódik, ha a silány minőséget kifogásolja, ha nem alkalmazkodik teljesen és mindenben a bányára önkényéhez, hát egyszerűen nem kap szenet, mert más bányára — a rayonozás folytán — semmi áron nem szállít neki! Ime, miben áll a „magánvevők megtartására“ vonatkozó megállapodás, — ami az érdekelték szerint nem kartel!

Ezt a kartelt sinyli már évek óta a hazai ipar és mi sem jellemzi jobban azt a hazug irányt, amely egész gazdasági életünkön végig vonul, mint az, hogy ezen közgazdasági erkölcstelenség ellen a gazdasági érdekképviselőre hivatott tényezők egyáltalában állást nem foglalnak.

A mit kezdettől fogva hirdetünk és folyton hangsúlyozunk, nincsen nálunk közgazdasági ellenőrzés, nincsen gazdasági közvélemény. De mert a szénbányászat minden ipari életnek az alapja, mi rámutatunk arra a *rendkívül komoly gazdasági veszedelemre*, amely a szénrayonozás természetes következménye. És rámutatunk annál inkább, *mert az orvoslást e téren az állam működésétől várjuk*. Az állami szénbányászás lesz a kiegyenlítő tényező és ezért kell az államnak e téren való működését minél üzletszerűbb és minél szélesebb alapokra fektetni.

Csevegés a szénkérdésről.

Az a nagyszabású, amelylyel a szénkérdés az ország általános gazdasági érdekei szempontjából bir, indokoltá teszi, hogy mi e kérdéssel oly behatóan foglalkozunk és reá minden alkalommal visszatérünk. A mult számunkban közölt nyilatkozatokat ma kiegészíthetjük a mult évi budgettárgyalás alkalmával ez ügyben elhangzott beszédekkel.

Szunyogh Mihály a képviselőház m. évi április hó 26-án tartott ülésén a máv. ügyeiről tartott nagyszabású beszédében kiterjeszkedett a *szénkérdésre* is és a következőket mondta:

Mert vegyük például azt a nagy szénhiányt, mely a mult télen az országban honolt. Ez a szénhiány azt eredményezte volna, hogy egész közlekedésünk, egész forgalmunk megbénul, nemcsak hanem az összes ipari vállalatok tevékenységüket beszüntetni lettek volna kénytelenek. Nem akarom hangsúlyozni, hogy a szén egy ország, sőt egész világ gazdasági életének továbbfejlesztésére minő óriási befolyással van; hiszen a szén az, amely az egész világ iparát, az egész világ közlekedését és az egész világ gazdasági életét táplálja. Ezen a téren pedig Magyarország, sajnos, igen rossz lábon áll. Nem tudom, kit okoljak ezért, mert a szénhiány következményeit kiszámítani nagyon bajos. Azonban figyelmébe ajánlom a kereskedelemügyi kormánynak, hogy ezen a szénhiányon minél előbb és pedig gyökeresen javítani kellne, javítani pedig nemcsak a közlekedési eszközök tökéletesítésével és a szénforgalom megkönnyítésével, hanem azáltal is, hogy újabb szénbeszerzési forrásokról gondoskodunk. Egy pár adatot bátorkodom felsorolni a szénre vonatkozólag. Magyarországnak 1901-ben évi széntermelése 10,880,000 métermázsa volt, még pedig kőszén, mert barnaszénről nem beszélek, az 60 millió volt, mert azt csak kisebb ipari vállalkozások és oly üzemek használják, hol a magasabb kaloria nem nagy szerepet játszik. Tehát kőszénből 1905-ben 10 millió métermázsat termeltünk. Ennek ellenében 1906. évben 16,660,000 métermázsa kőszénét importáltunk, tehát 16%-kal nagyobb volt a kőszénbehozatal, mint az ország termelése. Már most, a t. képviselőház az államvasut magá 20—25, esetleg 30 millió métermázsa kőszén is fogyaszt. Tehát már most gondoskodnunk kell nemcsak arról, hogy azt a szénhiányt, amely a mult évben mutatkozott, fedezzük, ami magában véve is nagy nehézségekkel jár; hanem azoknak az óriási mennyiségű talán kétszeres mennyiségű szénkészletek beszerzésével is foglalkoznunk kell, a melyre szükségünk lesz, ha iparunk fejlődik. Az ipar pedig egy-két év alatt kétszeresére fejlődhetik, tehát kétszer akkora lesz a szénhiány és akkor azután nagyobb mennyiségű szénre lesz szüksége közlekedési hálózatunknak is, ami szintén rohamosan halad előre. Tehát olyan intézkedéseket kell foganatosítanunk, amelyek évek hosszú sorára előre biztosítják nekünk a szükséges szénmennyiséget“.

Szterényi József államtitkár erre a következőleg válaszolt:

Most rátérek a szénügy kérdésére, melyet Szunyogh Mihály képviselő ur tegnap említett.

A fekete szén a legmegsebezhetőbb oldala egész közgazdasági életünknek, lévén igen kevés

fekete széntünk. Bármennyire fog fejlesztetni a magyar széntermelés, fekete szén tekintében nehezen jutunk abba a helyzetbe, hogy a behozatal csökkenthessük lévén mindössze két telepünk, mely tiszta fekete kőszén-telep, a többi mind a barnaszén kategóriájába tartozik. A helyzet a szénnél az, hogy a magyar birodalom termelt 1905 évben 72 millió métermázsa szénét, a behozatal pedig volt 1905-ben 14 millió métermázsa, amely 1906-ban már 18 millió métermázsa emelkedett. Szén tekintetében az elmúlt tél igazán keserves helyzetbe juttatta az országot. Meggyőződésem az, hogy a szénkérdés megoldása másképp nem lehetséges, mint úgy, hogy az állam maga a széntermelők közt foglaljon helyet, úgy amint azt a német birodalmi kancellár legutóbb már proklamálta is, vagyis egyrészt szintén a termelő érdekeltségben részt venni, másrészt magának az államnak is a szénbányászatot kultiválni, hogy a széntermelés terén az árak tekintetében szabályozólag hathasson.

Azonban momentán baj a szénkérdésben az, hogy ami szénbányászatunk nem rendelkezik elég munkással. Munkásaink nagy része a külföldre vándorol ki, ahol tetemesen magasabb munkabéretet kap, mert ami bányáinknál, egy bányát kivéve, amely leszállította a munkaidőt nyolc órára, a munkaidő tíz óra, beleszámítva a bányába való leszállást és felszállást, átlag tizenkét óra, addig az osztrák és német bányász napi nyolc óráig dolgozik, részben kilenc óráig, úgy hogy ott a munkaidő rövidebb, a munkabér nagyobb; ennek természetes következménye, hogy munkásaink oda vándorolnak, hogy ott nagyobb keresetre tegyenek szert.

Ehhez járul, t. ház egy más bajunk is, t. i. a nyári termelés nehézsége, mert a bányamunkások nagy része a letelepedett munkások kivételével a nyáron mezőgazdasági munkát végez és kivonul a bányákból, hogy a nyári nagyobb mezőgazdasági keresettel pótolja az ottani kisebb keresetet. Ábban az időben tehát, amikor kedvezőbb lehetne a forgalmi viszonyoknál fogva a széntermelés, csökken maga a termelés a bányában és így circulus vitiosusban vagyunk, amelyből alig tudunk kiszabadulni.

A magyar államvasutak szénhiányát évenként 2,500,000 tonna. Mármost a helyzet úgy alakul, hogy a minister ur, minden eshetőségre biztosítandó a forgalmat, angol szénrel tett kísérleteket és pedig meglehetősen nagy mennyiségben, amelylyel azt a bizonyos szükségletet láttuk el, amely egyrészt a forgalom, másrészt a hadikészültség szempontjából, mint minimum meg van állapítva. E kísérlet biztató, csak a vele járó költségek igen tekintélyesek. Ez lévén a szénkérdésnél a helyzet, a minister ur legközelebb szándékozik oly irányban is foglalkozni e kérdéssel, miként lehetne az államvasutakon a szénkészletet decentralizálni olyképen, hogy az államvasutak több gőcpontján szénraktárakat állíthatna fel, mi azonban ismét csak pénzkérdés. Egyrészt szükséges a rakodók, a fedett rakóhelyek megépítése, amelyeknek természetesen biztos alappal is kell birniok az elporlás miatt, másrészt ott van a szénkészletnek előre való kifizetése, ami ismét milliók befektetését igényli; de ez elvégre még sem lesz elkerülhető, ha e tekintetben az államvasutak számára biztosítékot akarunk szerezni“

* * *

Déry Károly megjegyzései.

Az iparvállalatok, eltekintve azoktól, amelyek az ország határán és különösen a sziléziai határon vannak és a fumei iparvállalatoktól, mind barnaszénre vannak berendezve, csakis azt használják. A kazánoknak 90—95%-a erre van berendezve. Az államvasutaknál más a fejlődés, ahol a széntermelésnek ilyen nagy része körülbelül 80% barnaszén, nemcsak természetes, hogy a vasut is barnaszénrel tüzel, de így is kell lenni. Nem védelmezem az államvasutakat, de az államvasut azért volt kénytelen porosz szenet venni, mert az áldatlan viszonyok folytán a hazai szénbányászat nem szolgálhat elegendő szenet. Most már láthatjuk, hogy a mikor nem volt elég szene az országnak, mily borzasztó helyzetben voltunk; az ipar stagnált, a munkások nagy része kivándorolt, egyszerre beállt a szénszükséglet és a közönség, mely a szénbányától azt kívánta, hogy vesztéssel adja a szenet, kénytelen olcsóbb szenet drágábban megfizetni. *Es így fog járni az ország mindaddig, míg nem fognak céltudatosan a hazai szénre áttérni úgy az államvasutak, mint az iparvállalatok.* Aradi tagtársam indítványa azt célozza, hogy hasson oda az egyesület a kormánynál és az ország minden közgazdasági tényezője is, hogy ebben az országban a hazai üzemnél hazai szénrel fűtsenek, de ez nem szükséges akkor, amikor a kőszénbányászat ugyanis háttérbe szorul, mert az ilyen indítványok még jobban háttérbe fogják szorítani. *Az Aradi tagtárs által felemlített tarifális intézkedés megölné egészen a kőszénbányászatot.* A kőszén termelése nagyobb költséggel jár, mint a barnaszéné ezt tudják és így beláthatják, hogy annál kevésbé állhat meg Aradi indítványa. A magyar szén egyenlő áron kell, hogy szállíttassék mindenhol, *mint a magyar posztó, buza, akár jobb, akár silányabb. Szén és szén között különbséget tenni nem szabad, midőn a termelési ágban amugy is meg van az oka annak, hogy a szállítási díjak leszállíttassanak.* Meg akartam előre is dönteni az erős jelszavakat, amelyekkel az indítvány elő áll.

Szememre hányták, hogy köszönet vettem. Utalok arra, hogy Aradi tagtársunk anélkül, hogy a helyzetet ismerné, csak a barnaszénre tért át, azon indokolással, hogy fájdalom, kőszén nincs és alig van kilátás, hogy lesz. Boldogult Hantken Miksa tanárunk volt, *könyvét „A magyar szénbányászat”-ot, mihelyt megjelent, elolvastam és nem tudom hányadik oldalon van, pedig fejemben van a következő mondat: „Felsőgalla községnek a határában is ismerünk kőszénjövetelt, de művelésre méltó szén éppen ottan nincsen. Könnyelműség kimondani ebben az országban, amely nincs átkutatva, hogy nincs szén.* Magyarország kőszén-szükségletét esetleg egyetlen medence fedezni tudná, hogy ne menjünk jelszavak után, mert a múlt évben kivételes helyzet volt, de nemcsak nálunk, hanem Angliában, Németországban mindenütt. Nem áll, hogy ha egy vonat megakadt volna, egy iparvállalat is megakadat volna, *nem volt egyetlenegy eset sem, hogy iparág megakadt volna szénhiány miatt.* Oda kell csak törekednünk, hogyha van szén, akkor ne nyuljunk a külföldi szénhez.

A fentiekhez nekünk is volna néhány megjegyzésünk. Hogyha az iparüzemek kazánjainak 90—95%-a barnaszénre van berendezve és az ál-

lamvasut is ezzel tüzel, akkor fejtse meg Déry ur, hogy miért importálnak tulajdonképpen annyi szenet hazánkba. Déry ur különben saját magának is elmentmond, amikor azt állítja, hogy az ország mindig úgy fog járni, amíg nem fognak céltudatosan a hazai szénre áttérni, úgy az államvasutak, mint az iparvállalatok. Ezzel saját magát cáfolja le és beösméri, hogy az államvasutak és iparvállalatok nincsenek hazai szénre berendezkedve.

Déry ur Hantken Miksa könyvéből idéz és kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy ott nem levő dolgot idéz. Hát bocsánatot kérünk, de a pillanatnyi hatás ily olcsó eszközeit a gazdasági élet küzdő terén nem szabad használni. Vagy az érvek küzdenek, vagy a tények. De az „ilyen adatok” visszafelé szoktak sülni.

Hogy Aradi a helyzetet nem ösméri, azt tegyük fel, magunk is akceptáljuk. Csakhogy nem arról van szó, hogy ösméri-e Aradi a helyzetet, vagy sem, hanem arról, vajjon helyes-e az indítványa.

Déry ur nem ösmér egyetlen esetet sem, amikor iparüzem megakadt volna a szénhiány miatt. Hogyha tényleg ily tájékozatlan, úgy engedje meg, hogy a kereskedelmi és iparkamarák múlt évi jelentéseire hívjuk fel figyelmét.

Singer Bálint megjegyzései.

Nem annyira technikai, mint inkább közgazdasági kérdés mérlegelni, van-e szénhiány az országban és hogy esetleg olyant ne csináljunk, ami a már meglévő bányászatnak ártalmára lehet. Tehát nemcsak az a kötelességünk, hogy új bányát nyissunk — *fogunk nyitni midőn szükség lesz rá* — hanem, hogy a meglévő bányászatot fentartsuk és arra törekedni, hogy az viragozzék. A külfölddel szemben rendkívül mostoha viszonyok közt vagyunk. Az indítványhoz nem járulok hozzá, mert nem indít meg engem az, hogy az ipar még nem követeli, hogy új bányákat nyissunk. Ha a munkaviszonyokat jobban sikerülne rendezni, akkor a bányák maguktól fognak fejlődni.

Bolyongás az erdélyi érchegységben

A négy vármegyére kiterjedő erdélyi érchegységnek minden völgye és völgyszakadéka a régi bányáipar nagyságát hirdeti. Olyan ez a nagy terület, mint egy óriás sarkkört, amelyben a fejfák kohók, ércfeldolgozó műhelyek és zuzdák romjai. Együtt találjuk a dák, római és a régi magyar bányászat emlékeit. A dákok bányászatát a hegyoldalak apró turásai jelzik és a szabályos négyszögletű, kis tárnaszerű bevályások. A hegytetők óriásméretű bevályásai és a mesteri vízművek nyomai a rómaiak bányászatának nagy mérveit tanusítják. A régi magyar bányászatnak is kolosszális emlékei vannak. Hatalmas völgyzárlatok, gátak, töltések és távak nyomai, óriás fáradsággal kőbe vájt csatornák és duzzasztók. A völgyekben lépten-nyomon hajdan virágzó kohók romjait szemlélhetjük a zuzdák százai közelében. Hogy mi okozta ezek pusztulását, arról felvilágosítást nyújtanak a begyepesedett hánnyók. A salakok között százával találjuk a fémdús vas- és rézmeredvényeket, a tökéletlen téglák közé leszívargott aranyban dus csurgatási ölmot. Minden egyes ily hánnyóban egy kis vagyon van eltemetve. A zuzdák iszapgyűjtője is hű képét adja az egykori gazdálkodásnak. Csak találomra

megvizsgáltam három valahai zuzda iszapját és abban 5·8—7—9 gramm aranyat konstatálhattam tonnáként. Aránylag Dél-Afrika aranymezői nem oly gazdagok, mint az erdélyi érchegység hányói. Hát még a bányahányók! A tulajdonosok évszázadok óta nagyrészt csak szinaranyra dolgoztak és a dus aranyécek a hányókra kerültek.

De ne gondoljuk, hogy ma másképen gazdálkodnak. Még a legnagyobb bányaművek is a hányóra szórják a szegény ércet és kizárólag csak az oly érceket dolgozzák fel, amelyek aranytartalma szemmel látható.

A nemzeti vagyonnak egy hallatlan pazarlása megy itt végbe és csak ha ezt a pazarlást ösmerjük, tudjuk megérteni, hogy miért maradt Brád, Boica, Zalatna, Verespatak, Abrudbánya, Porkura szegény, rongyos falunak, miért nyomorog a nép és miért pang e vidék bányaipara. Egy-egy régibb bányaműnek többet ér a hányója, mint maga az egész bánya, amely a helytelen művelés következtében bizony nem nagy jövővel kecsegtet.

És az aranylopás! Nincs civilizált állam a föld kerekén, amely oly gyalázatosságokat megengedne, mint amelynek minálunk folynak e téren. A bányamunkás ellopja az aranyat és elviszi a kozárhoz. És tudják kérem, hogy ki a kozár? Egy ur, aki fogatot tart, akinek gyönyörű háza és földbirtoka van, akiről mindenki és minden hatóság tudja, hogy kozár és aki ebből titkot sem csinál. Csak feje helyét köztisztelet a kozár osztályrésze. Mert hiszen pénze van. Rendesen egy rokonával szövetségbe működik. A rokon kocsmáros és pálinkával fizeti a lopott aranyat. A kozár maga bányatulajdonos. A hatóság tudja, hogy bányájában sohasem térsznek egy kapavágást sem és mégis kilószámra váltja be az aranyat.

Teleki gróf a magyar bányászat jó híréről beszélt. De hogyan lehetne jó hirt az olyan bányászatnak, amelynek keretében lünös visszaélések egész szisztemája nyilvánosan fejlődött ki?

A dévai rézbánya újra beszüntette üzemét. Itt is csinos dolgok folytak és folynak. A külföldi vállalkozók egymásután ölik belé pénzüket és a bánya folyton tökéletesedő berendezésével rendszeresen visszaszáll a régi tulajdonosra. És hogyan szünt meg e bánya üzeme? Az üzemképes zuzda udvarán közel 1000 vagon nyersérc van felhalmozva és várja a feldolgozást. Csakhogy itt maga az előbbi tulajdonos embere vette körül zártkutatómányaival a bányaterületet.

Nagy a „tevékenység“ a vasterületek lefoglalása körül is. Amióta a kétszeresen balkezű kormány nagykiterjedésű vasterületeket vett meg Hunyadban, azóta van dolguk a kincstári hivatalnokoknak. Minden épkezláb ember zártkutatómányaikat foglal és kizárólag ez képezi a közbeszéd tárgyát.

Egyetlenegy vállalatot üdvözölhetünk örömmel és ez a Pajkert Henrik-féle piskii aranykotróvállalat. A kotróhajó 36 darab 280 literes puttonnyal működik, amelyek közül percenként 16 ürül. A puttonyok tartalma hatalmas rácsra esik, amely a finomabb anyagot elválasztja a durva kőrögöktől. Maga a kavics és a finomabb anyag egy dobszeparátorba kerül és innen a kavics a transporteurra jut, maga a mosandó anyag pedig a mosószerre. A szérekre halinaposztó van fektetve és e fölé expandedmetall kerül. A halina a finomabb arany szemcséket fogja fel, míg az expandedmetall a nagyobb, szinte elütő formája arany szemeket. A ha-

talmas erőszolgálatu gépek a mélyjáratu hajótestben vannak elhelyezve.

Az eredmények teljesen megfelelnek a szakszerűen berendezett üzemnek. Az arany nagyrésze lisztfinomságu, szemmel alig látható szemcsékből áll.

És még egy nagy előnye van ennek a vállalatnak. Mindenki lelkesedéssel és meglepedéssel tölti be hivatását, ami a tapintatos vezetést dicséri. Csak örömmel üdvözölhetjük e vállalatot és kívánjuk, vajha mennél több hasonló létesülne hazánkban.

Hazai bányatelepek.

A kapriorai márványbányák.

A kapriorai márványbányák Krassó Szörénymegye Kapriora községében, soborsini állomástól 7 kilométernyire, a Maros folyótól 1 kilométer távolságban a „Valea Pestis“, „Valea Kujas“, „Valea Kaprioriska“ nevű völgyekben fekszenek. Jóllehet ez a lelhely már régóta ismeretes, bányák feltárása és üzembevétele 1898-ban, tehát éppen 10 évvel ezelőtt Seidner Miklós eszközöltetett.

A kapriorai területen jelenleg 3 nagyobb és 4 kisebb bány: van üzemképes állapotban. Ezek közül különösen az *Albertbánya*, *Miklós bánya* és *Szt.-Margit bánya* azok, amelyek méretüknél fogva nagyobb üzemre alkalmasak.

Az Albertbánya körülbelül 100 méter szélességben van feltárva, rétegek csekély lejtésűek. Itt három színárnyalatu márvány ösmeretes, u. m. rózsaszínű, veres érzettel átfutott chamoismárvány és ugynevezett kagylós márvány.

A Miklós bányában sárgamárvány fejthető, bánya kisebb terjedelmű és a rétegek fekvése vízszintes.

A Szt.-Margit bányában gyenge rózsacsekkel átfutott szürke márvány található kétszáz méter szélességben, majdnem vízszintesen bányászszák.

Ezeken a márványokon kívül még egy brecciaszerű, élénk vöröses érzetű Szt.-István márvány, továbbá egy barna és egy zöld márvány is található. Az összes márványfajok kiválóan alkalmasak belső munkálatokhoz, ugymint lépcső, oszlopok, burkolatok, kandaliók, oltárok és butorlapokhoz. Ugy a belföldön, mint a külföldön az anyagok jól ismertek és élénk keresletnek örvendenek.

A márványok minőségét a József műegyetem kísérleti állomásán vizsgálták meg, azokat teljes fagyállónak találták. A márványnak hordképessége 1246—1942 Kg. pr em².

Az előbb említett márványbányák közül különös figyelmet érdemel Szt.-Margit bánya. Alig 1¹/₂ évnyi üzem után oly termelőképesnek bizonyult, hogy már a legelső időben is lehetséges volt 5—6 méter hosszú és 2—3 méter széles tömböket fejteni. A vállalat ezen bánya fejlesztésére fordítja jelenleg a legnagyobb figyelmet.

Tudvalévő, hogy Magyarországon Kapriorán kívül is számos helyen találtak igazán szép és nemes márványt, mely bármely más külföldi anyaggal is felvehetné versenyt, de egyrészt a vállalkozási kedv, másrészt ilyen üzemek létesítéséhez szükséges tőke hiánya folytán alig csekély százalékát aknázzák ki az értékes anyagoknak és a magyarországi tekintélyes márványszükségletnek tulajdonos részét külföldről hozzák be.

A Szt.-Margit márvány minden tekintetben kiváló minőségű anyag és amellől olesó árban kerül forgalomba. A külföldön rendkívül kedvelt és alapos a remény, hogy csak ebből a bányából is, úgy a hazai szükséglet fedezésére, mint exportálásra már rövid időn belül tetemes mennyiségű anyag fog kikerülni. Egy hamburgi legnagyobb márványkereskedő cég a „Deutsche Steinmetz“ szaklapban következőket írja erről a márványról „Der Kaprioraer Marmor „St.-Margit“, Rosagelb mit feine rötlichen Adern, ist der schönste Marmor den ich seit Jahren gesehen habe. Dabei ist der Marmor gesund, lässt sich gut verarbeiten und nimmt eine Hochglanz-Politur an.“ Ez elég jellemző az anyagra. A többi márványfajok is igen kedveltek és számos magán- és középületen nyertek alkalmazást. Budapesten Osztály-sorsjáték igazgatóság, m. kir. Postatakarékpénztár, új Pénzügyminisztérium palotájának építkezésénél nagyobb tömegben alkalmazást nyertek. A rózsamárványból készült Rákóczi Ferencz szarkofágja, sárgamárványból Tökölly Imre dísz-síremléke.

A bányákkal kapcsolatos a fűrészekkel, esztergákkal, gyalupadokkal és csiszológépekkel felszerelt márványmegmunkáló telep. Innen kerülnek ki a kész márványmunkák. Miután a bányákban a kézi termelés igen lassu, tervbe vették a kötbübnéknél géppel való fejtését és erre már legalkalmasabbnak bizonyultak amerikai fűrész- és emelőgépek, emelőkészülékek, amelyek segítségével nagy mennyiségű kötbübné, tetszés szerinti méretben és mennyiségben gyorsan állíthatók elő. Ily gépekkel fogják a Kapriorai márványbányákat is már a közel jövőben felszerelni, úgy, hogy néhány hónap letelével a bányák oly állapotban lesznek, hogy évente szükség esetén 10.000 m³ márványkömböt is termelhetnek és ezáltal a legjobban felszerelt bányák közé sorolhatók.

A bányák jelenleg a „Kapriorai Márványbányák r. t.“ birtokát képezik és a kormány részéről, mely a márványbányászat és a kapcsolatos iparág fejlesztésének fontosságát felismerte, hathatós támogatásban részesülnek.

Pusztít a dinamit.

Valami sajátságos ellenmondás észlelhető a magyar bányászat terén. A legmodernebb haladásal lépést tart egy helyütt, másutt meg a legridegebb elzárkózás álláspontjára helyezkedik.

Valóságos rendet vág az emberiségben a dinamit. Az a robbantószer, amely — elismerjük — évtizedekkel vitte előbbre az emberiséget, de immár — idejét multá. Mert türehetetlen állapot az, hogy — eltekintve a száz- és százazrekre rugó anyagi kártól, — amit egy-egy véletlen katasztrófa okoz, a békés munkások ezreit küldje a másvilágra a dinamit.

Az országos Bányászati és Kohászati Egyesület már mult évi közgyűlésén foglalkozott a dinamitra vonatkozó biztonsági rendszabályokkal és felterjesztést is tett a ministeriumhoz. Sajnos a felterjesztés mindmáig nem nyert érdemleges elintéztést és a dynamit tovább is veszélyezteteti a személy és vagyonsbiztonságot.

Valóban érdekes volna egy olyan statisztikai kimutatás, amely csak a magyarországi dinamit-balesetekről és katasztrófákról adna számot. Hát

még egy olyan, amely az európai, vagy éppen az amerikai dinamit-okozta bányakatasztrófákról számolna be. Talán sorát kezdjük még ennek is.

Lehetséges, hogy kegyeletből ragaszkodnak ennyire a dinamit-hoz. A különös mégis az a dologban, hogy a bányatársaságok már csak merő humanizmusból is nem vezetnek be a titanitot, amely semmiféle külbehatásra nem reagál. Amely a logáratlanabb játékszernél is ártalmatlanabb, míg „saját“ gyutacsza fel nem kelti a benne szunnyadó szörnyű erőket. A legridegebb és feltétlenül elítélendő önzés volna a bányatársaságok részéről, ha merev elzárkózást tanusítanának oly szédületes előnyökkel bíró robbantó-szerrel szemben, amely valószággal áldászámba megy a bányászokra nézve.

Hogy áldás-e?

Vajjon annak a tizenkét tolnai bányásznak, akiket e héten ért el a végzet a dinamit alakjában, felesége, gyermeke nem egy emberöltőn át fogja átkozni a dinamitot, amely kenyérkeresőjüktől fosztotta meg. És vajjon nem áldának-e most a sorsot, ha véletlenül csak egy nappal előbb is a dinamit helyett titanitot vezették volna be? És ezenfelül is megdöbentő a balesetek száma, melyeket e robbantószer okoz, bár a hatóságok minden lehető óvintézkedést megtartanak. Csak a közelmúltban merényletet követtek el dinamittal egy földbirtokos ellen, ugyancsak dinamittal követtek el merényletet a boicai bányagondnok ellen is. Egy öreg bányász dinamittal pusztította el magát. A vasuti sínekre dinamitot tesznek elvadult egyenek és száz és száz ember biztonságát veszélyeztetik. A merényletek és szerencsétlenségek napi rendben vannak.

Szociális szempontból ha szemügyre vesszük a dolgot, ha az állami humanizmus szempontjait mérlegeljük, lehetetlen-be nem látnunk, hogy elérkezett a legfőbb ideje annak, hogy a bányatársaságok jónszántukból, saját kezdeményezésükre szorítsák ki üzemükből az ütődésre, tüzre reagáló robbantószereket, különben állami beavatkozásra lesz szükség, magasabb közbiztonsági, sőt államérdek lévén az, hogy közkezen ne foroghassanak olyan veszedelmesen kártékony anyagok.

Ime mutatóba, hogy a napilapok egy-egy ilyen rémes esetről mily röviden számolnak.

Hír október 4-én:

— **Dinamit-robbanás egy bányában.** Pécsről jelentik: A Délmagyarországi Kőszénbánya Részvénytársaság tolnaváraljai kőszénbányájában tegnap délután **dinamit-robbanás** történt. A robbanás következtében Wachtel Henrik munkás **hőgton** meghalt, tizenegy munkás pedig veszedelmesen megsebesült. **Szentivány Miklós** bonyhádi főszolgabíró tűzoltókkal és csendőrökkel a bányához sietett s megkezdte mentést. A budapesti bányakapitány megérkezéséig az **üzem szünetelni** fog. A főszolgabíró már megindította a vizsgálatot.

Másnap

— **A tolnaváraljai robbanás.** Pécsről táviratozzák: A tolnaváraljai szénbányában történt **dinamit-robbanás áldozatai közül eddig (!) négyen haltak meg. A sebesültek közül több halálán van.** A robbanás a Délmagyarországi Kőszénbánya Részvénytársaság bányájában történt.

Vagy az október 2-iki lapokban:

— **Levegőbe röpült szekér.** Marosvásárhelyről táviratozzák: Plato Vaszil fuvaros dinamitot szállított Palota-Ilvára a vasuti munkálatnál folyó robbantás

céljára. Utközben *vigyázatlanságból* fölrobbant a dinamit s a robbanás következtében az egész szeker lovasztól és emberestől a levegőbe repült Platót a robbanás teljesen szétrombolta.

Nem elegendő dinamiteset ez egy hét lefolyása alatt?

BÁNYÁSZATI HIREK.

— **Kinevezések.** 75225. sz. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök a bányászat körébe tartozó kezelési ágazatoknál alkalmazott műszaki tisztviselők és orvosok egyesített létszámába dr. Szokol Pál bányatanácsosi címmel felruházott főmérnököt, valamint Veress József és Kremnitzky Amand főmérnököket bányatanácsosokká; herenczei Kovács Géza, Prunner Róbert, Székely Vilmos, Ebergényi Kálmán, Urbán Mihály, Oczwirk Ede, Starua Sándor, Makay Miklós, Vajna Miklós, Bárdos Lajos és Burdás Lajos bányamérnököket főmérnökökké dr. Zsiga Mór, dr. Profanter János, dr. Intze Béla, dr. Barcsi Lajos és dr. Balázs Márton bányatorvosokat főorvosokká; Orbán Károly, Urbán Andor, Havas Samu és Mrász Gábor segédmérnököket mérnökökké; Buday Ernő tisztjelöltet, Galantha József főiskolai tanársegédet, valamint Szmolka Nándor, Lehoczky Aurél, Lende Géza és Tuka László tisztjelöltet segédmérnökökké nevezte ki.

A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök a nagyági m. kir. és társulati bányaműhöz Balázs Imre bányamérnököt főmérnökké, Vasitzek Károly bányatorvost pedig főorvosá nevezte ki.

93913. sz. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök az állami vasgyárak tisztviselői létszámában jövő évi január hó 1-től számítandó érvénnyel Palotási Józsefet a VII. fizetési osztály 1. fizetési fokozatába és Koós Józsefet ugyanezen fizetési osztály 3. fizetési fokozatába való sorolással végleges minőségű ellenőrökké; Linnert Józsefet pedig a VIII. fizetési osztály 1. fizetési fokozatába való sorolással végleges minőségű hivatalnokká nevezte ki. —

93652. sz. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Svarcz Zsigmond fémkohómérnöki szakot végzett főiskolai hallgatót ideiglenes minőségben m. kir. bányagyakornokká nevezte ki.

101178. sz. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Polgár Károly okl. gépészmérnököt, a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolához tanársegéddé nevezte ki.

97982. sz. A pénzügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Krepelka Ferenc tisztjelöltet, okleveles fémkohómérnököt, a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolához tanársegéddé nevezte ki.

— **A petróleumipar mai helyzete.** A romániai petróleumipar ugylátszik ez idő szerint hanyatlást mutat. Az elmúlt évhez viszonyítva a szám adatok 10 százalékos emelkedést tüntetnek fel, ami az általános üzleti fejlődésnek s a keresletnek semmiképpen sem felel meg. 1907-ben a termelés az első hat hónap alatt 560,064 tonnát tett, míg ez idén a termelés 572,468 tonna. Ezzel szemben a kivitel 12,000 tonnával növekedett. A nagy társaságok termelési átlaga súlyedt, a közép nagyságú vállalatoké pedig tetemesen emelkedett. Lengyelországban az első fél évben nagy termelési fölség volt, úgy hogy a petróleum ára 100 kgr.-kint 1-20 koronára súlyedt, ami arra az ötletre adott impulzust, hogy román gyárak Lengyelországból importálják a nyers petróleumot. Romániában általában aránylag elég kedvezőek a viszonyok, mert még mindig jobb a jó ár és kisebb termelési mennyiség, mint a túlprodukció rossz árral.

— **Szénbehozatalunk csökkenése.** A fiemei kikötő forgalmának kimutatásából veszünk az örvendetes hírt, hogy szénbehozatalunk tetemes mértékben csökkent. A behozott szén mennyisége a folyó év első hét hónapjában 1,022,573 métermázsát tett, szemben az előző év ugyanezen időszakában behozott 1,982,797 métermázsával. A csökkenés igazolja azt a körülményt, hogy szénbányáink az idén az elmúlt év ugyanezen időszakával szemben többet termeltek s valamivel jobban fedezhették gyári üzemeink szénszükségletét. Ez azonban sajnos nem szolgálhat biztatásul a jövőre nézve, mert értesüléseink úgy szólnak, hogy ősszel újból megindul a szénbehozatal s már most folynak az előkészületek az emelkedő szénforgalom gyors lebonyolítására. A kormány a fiemei Baross kikötőben külön szénrakodók föllállítását is tervbe vette.

— **Petróleumipar.** A petróleumipar körében legújabbán sok szó esik egy találmányról, amely Polifka János főfelügyelő és Illek József mérnök munkájának az eredménye. A találmány talpfákak neutralizált kenőolajjal való impregnálásából áll. A magyar királyi állami vasutak már évek óta alkalmazza a talpfákra ezt a találmányt, még pedig jó eredménnyel. Ily módon a máv. kenőolaj szükséglete 1000 mggon. Ez mennyiség legközelebb háromszorosára fog emelkedni. A talpfák impregnálására gyár van alakulóban, amelynek berendezését a Maschinenfabriks A. G. vormals Tanner, Laetsch u Co. látja el. Az új iparág révén nagy kenőolaj fogyasztás fog bekövetkezni, ami a válságos helyzetben levő petróleumiparra kedvező befolyással lesz.

— **A romániai petróleumtelepek bérbeadása.** Bukarestből írják; Néhány nap óta az a hír van elterjedve, hogy a romániai kormány egy német csoporttal tárgyalásokat folytat a romániai állami petróleumtelepek bérlete ügyében. Illetékes helyen megcáfoliák ugyan ezeket a híreszteléseket, ámde bizonyos, hogy a kormány elé több ajánlatot terjesztettek az állami petróleumtelepek kibérlése iránt. A romániai petróleumipar hosszabb idő óta kedvezőtlen viszonyok között van, az új források nem pótolják a régieket és így a termelés nem igen fokozódik. Az állam birtokában kitűnő petróleumforrások vannak, ezeknek célszerű kihasználása a petróleumfinomítóknak is nagy hasznára lenne. Úgy látszik, hogy a kormány is erre gondol, mert törvényjavaslatot akar a kamara elé terjeszteni, amely lényegesen megváltoztatná az állami olajföldék bérbeadására vonatkozó s jelenleg érvényes rendelkezéseket. Az új törvényjavaslat olyképpen változtatná meg a régebbi rendelkezéseket, hogy az állami petróleumtelepek a petróleumipar érdekeinek szempontjából belföldi társulatoknak olyképpen adhatók bérbe hogy az állam a nyereségből bizonyos részt kapjon.

— **Új fegyver-, lőszer és gépgyár Pozsonyban.** A G. Roth bécsi részvénytársaság Pozsonyban fióktelepet létesít. A vállalat tárgya: mindennemű robbanószereknek, felszerelési tárgyaknak, páncélokaknak, fémtárgyaknak, gépeknek, járműveknek, így különösen hadi és vadászati tárgyaknak, úgy ezen gyártási és kereskedelmi ágaknak szolgáló mellék- és segédesszközöknek és az ezen célokat előmozdító üzemeknek iparszerű előállítására és forgalombahozására. Alapitókéje 12,000,000 koronából álló 60000 darab teljesen befizetett, névre szóló, 200 korona névértékű részvényből áll. Az igazgatói tanács legkevesebb öt s legfeljebb kilenc tagból áll; jelenlegi tagjai: Karl Roth, Emil Roth, dr. Franz Mayerhofer, Julius Nessel, Richard von Schoeller bécsi lakosok. A társaság fióktelepe természetesen Bécsben lesz.

— A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesülete legutóbbi ülésén foglalkozott a végrehajtási törvény-novellának az iparra sérelmes részeivel, melyek az ülésen felmerült vélemények szerint alapszámban támadják meg az áruészlet tizletet a gazdasági gépüzletet, tehát úgy a gyárak, mint a mezőgazdák érdekeit is vitálisan érinti, kik hitel igénybevétele mellett szerzik be gépeiket. A novella ugyanis jóformául lehetetlenné teszi, hogy az eladó magának a gazda ingóságából, fizetés megtagadása esetére, bármely fedezetet biztosítson, úgy hogy a gyárak kénytelenek lesznek oly gazdánál, kiknél az ingóságok révén a követelés fedezésére kilátás nincsen, az összegeket már a megrendelés fogantatásánál telekkönyvileg bekobeleztetni, ami tetemes költségekkel fogja terhelni a vevőt s megfogja szorítani a gépek elterjedését azokban a körökben, melyeknek ezekre leginkább szükségük van. Utaltak továbbá arra, hogy a novella látszólag a gazdák érdekeit kívánja védeni; így első sorban a 16. szakasz, melynek az lehetett az intenciója, hogy a gazda a talaj megművelésében géppel végzendő munkájában a munkaidő alatt ne háborgattassék. Ámde ez az intézkedés oly súlyos károsodást jelent a gépiparnak, hogy védelmi szempontból kénytelen lesz a nyújtott hitelek nagy mértékben megszorítani, különösen a nagyobb gépekre nézve, melyek a tulajdonjog fönntartásával adattak el, ami alapja volt a hitel nyuithatásának. Ezt azonban jövőben a gazdák ama rétegétől, mely arra legjobban rászorul, teljesen megvonják. A gazdák érdekében hozott novella ekként azokat megkárosító rendelkezéssé válik. Ezért szükséges, hogy különbség tétessék első sorban a gazdasági gépek s a gazdasági eszközök közt, mire nézve az egyesület azt az álláspontot foglalja el, hogy: a közfelfogásnak megfelelőleg gazdasági eszköznek a 300 korona értékig terjedő tárgyak, gazdasági gépeknek pedig az értéken felül eső tárgyak minősítenek. Az utóbbiak a törvény-novella rendelkezései alól vétessenek ki. Ugyancsak sérelmesnek mondja a gyárak szempontjából a novella 19. szakaszát, mely a tulajdonjog fönntartása mellett való eladást megnehezíti, sőt lehetetlenné teszi. Mind e sérelmek orvoslására az egyesület fölterjesztést fog intézni a kereskedelmi, igazságügyi és földművelésügyi miniszterekhez, s hasonló eljárásra fogja fölkeríteni a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségét, az Iparegyesületet, az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülést és az Országos Magyar Gazdasági Egyesületet.

Ausztria és Magyarország külső érc- és szénforgalma. Az 1908. év június hó folyamán a közös vámterületre behoztak: 7.734.053 q kőszén, 33.480 q barnaszén és lignitet, 680.890 q kokszt, 48.128 q brikettet, 482.505 q vaskövet, 15 q ólomércet, 3807 q mangánércet (barnakő stb.), 99 q rézércet, 31.123 q cinkércet, 8200 q chrómércet, 2 q wolfrámercet, 124.010 q kénkovacsot (piritet), 28.506 q pörkölt kénkovacsot vasgyártásra és 11 q egyéb ércet. Kivitték: 540.032 q kőszén, 6.480.178 q barnaszén és lignitet, 158.312 q kokszt, 75.683 q brikettet, 247.118 q vaskövet, 4911 q ólomércet, 1104 q mangánércet (barnakövet stb.), 139 q rézércet, 14.866 q cinkércet, 126 q chrómércet, 8898 q kénkovacsot (piritet), 25.708 q pörkölt kénkovacsot vasgyártáshoz, 1 q ezüstércet és ezüstöt tartalmazó szinporokat, 300 q aranyércet és aranyat tartalmazó szinporokat, 225 q egyéb ércet.

— **Harc a szerb petroleumszállításért.** Megirtuk vasárnapi számunkban belgrádi táviratunk alapján, hogy a szerb petroleum-monopol igazgatósága valószínűleg az orosz petroleumnak fog előnyt biztosítani a pályázatoknál, mert állítólag ez a legjobb minőségű. Erre vonatkozólag a N. Fr. Pr. vasárnapi számában egy előkelő szakember tollából hosszabb levelet közöl, amelyben a statisztikai adatokat bizonyítja, hogy úgy az osztrák mint a magyar finomítók az utóbbi években mind erősebb versenytársai lettek az orosz finomítóknak és hogy melléztük a román források szóba sem jöhetnek. Végző konkluziója az, hogy ezt a szállítást minden körülmények között azoknak a magyar petroleumfinomítóknak kellene

megkapniuk, amelyek az ajánlati versenyen részt vettek. Ezek ugyanis úgy árra mint minőségre nézve az orosz petroleummal versenyképesek.

IRODALOM.

A Bányászati és Kohászati Lapok. 19. száma a közgyűlés jegyzőkönyvét tartalmazza. — Ezenkívül Faller Károly irt nagyérdekű cikket a kéneskő mikrostruktúrájáról. — Miután hasontárgyu régi vizsgálatok nagy részt hamis nyompr jártak, igen fontosak Faller kísérletei, aki k. Friedrich és P. Röntgen kísérleteiből indul ki, Sajnos, laboratoriuma nincsen kellően felszerelve, de reméljük, hogy az illetékes körök mindent elfognak követni arra nézve, hogy jeles professor nagyfontosságú tanulmányainak folytatását lehetővé tegyék. **Téglás Gábor** Bosznia középkori sómonopoliumáról irt igen érdekes értekezést.

— **A „Magyar Nemzetgazda“** a hazai szenek alkalmazásának kérdésével foglalkozik 40-ik számában. — Aradi indítványára hívja fel a közönség figyelmét, hogy annak elfeledését megakadályozza.

Szerkesztői üzenetek.

M. O. Vajdahnyad. S. ur a pénzügyminiszter látogatása után ment nyugalomba. 2. Az összes épkezláb kincstári hivatalnokok. 3. Nézzén utána Zalatnán.

A Titanitra vonatkozó összes kérdézősködésekre itt adjuk meg a választ. A Titanit Ceiper Rudolf geniális találmánya. A Titanit magyar gyártmány. A gyártelep Trencsénben van.

TŐZSDEI HIREK.

A tőzsdén természetesen a Balkán események uralkodnak a helyzetet. Azt határozottan meg lehet állapítani, hogy az irányadó és komolyan számbavehető tőzsdei és pénzügyi körök elég nyugodtan itélik meg a helyzetet, s nagyobb bonyodalmaktól nem tartanak. E fölfogás, melyet a sajtó is teljes mértékben támogatott s a külföldi államok magartartása csak erősített, igen kedvező befolyást gyakorolt az értéktőzsde irányzatára, úgy, hogy az tizlet felpezsdült s a kedden hanyatlott árfolyamok rohamosan emelkedtek. Nevezetesen a Rimaurányi 5 koronával javult.

— **Vas és szénpiac.** Az éppen most megjelent statisztikai kimutatások szerint a folyó szeptember havában a szén, kokszt és brikett termel. nagyobb volt Németországban, mint az előző év ugyanezen havában. Ez azonban főképpen annak tulajdonítható, hogy míg elmúlt év szeptember hónapjában 25 munkanap volt, idén a munkanapok szám: huszonhatot tett. Össze 884.865 kettős-vaggon volt az idei szeptemberben a termelés mennyisége, az előző év ugyanezen hónapjának 822.967 vagonjával szemben. A szénpiacon a múlt heti kedvező viszonyokkal szemben ismét stagnáció állott be. Azok a hírek, amelyek a rudvasszövetség létrejövételéről szólnak, tévesek. A nyersvas szindikátusok letárgyaltaknak tekinthetők s a szabad tizlet utja újból szabadá lett. Az tizletben teljes csönd.

— **A glasgowi nyersvaspiac.** A hét folyamán mérsékelt érdeklődés volt a nyersvasdözsdén. Az árak változatlanok maradtak. A kilátások elég kedvezők s úgy hírlük, hogy a middlesbroughi gyárosok előre való szállítással kötötték tizletet.

Evi tagdíj 10 korona.**3 évi kötelezettség.**

A magyar bányászokat, a bányászattal és az ezzel összefüggő iparral és kereskedelemmel foglalkozókat állásra és rangra való különbség nélkül ezennel felhívjuk a

Magyar Bányászok Országos Szövetségébe
való belépésre.

BELEPÉSI NYILATKOZAT.

Alulírott ezennel belépek a **Magyar Bányászok Országos Szövetségébe.**

Sor-szám	Teljes név	Foglalkozás	Pontos lakcím	Megjegyzés A Szövetségre vonatkozó véleményeket ehelyütt is kérjük.

Tessék kitölteni és hozzánk beküldeni.

**SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMOTIVOK,
BILOK.**

**BRÜNN-KÖNIGSFELDI
MOTOROK**

FAMEGMUNKALÓGÉPEK

= EGYED-ÁRUSÍTÓ **ABELES EMIL** BUDAPEST
V. VÁCI-UT 14.
TELEFON 98-32. SÜRGÖNYCÍM: BARSEL

**Összes famegmunkáló gépek
és egyéb gyári berendezések.**

Wollák és Társa
Budapest, V., Alkotmány-utca 19. szám.

Speciális üzlet aerialíró-
gépekkel: az összes
rendszerű írógépekhez. =

Sokszorosító-készülékek
* Copying-Office *

GÁLOCSY és BÁNÓ

bánya-, kohó- és gépészmérnöki irodája
BUDAPESTEN,
VERES PÁLNÉ-UTCA 3. • Telefon 739.

Elvállalja az összes bányászati, kohászati, gépészeti, gyáripari, fűtési és tüzelési berendezések tervezését és kivitelét.

Elvállalja a bányá és kohótermékek **vegyelemzését,** és gyakorlati megvizsgálását és **szakértői véleményt** ad azok értéke és felhasználhatósága felől.

Gőzgépek indikálását, általában gépek, kazántelepek, tüzelések, fűtések, bányá- és gyári berendezések megvizsgálását, esetleg azok reconstructóját.

Meglevő telepek, gépek, berendezések időnkénti vagy állandó **szakszerű felügyeletét.**

Képviseli: a Grison-féle kerekeket, a Bánó-féle szab. vizcsöves kazánokat, a Gálocsy- és Terényi-féle szab. gázfejlesztő készülékeket.

HIRDETÉSEKET felvesz a **A Bányá** kiadóhivatala

BUDAPEST, VIII., KENDER-UTCA 6. SZ.

Világra szóló magyar találmány!

(szabadalmi igénye 6437., védjegye 17.823. sz. a. belajstromozva.)

A természettudomány legújabb vívmánya folytán a haj, szakáll, bajuszszálak magvát képező anyagnak felfedezése alapján készítve. A „Hajvédő Sámsonid“

a hajhullást megszünteti.

A „Hajtermő és növesztő Sámsonid“ néhány heti használat után az utasítás betartása mellett a legöregebb egyén teljesen kopasz fején is

a haj termését előidézi,

a ritka és rövid hajzatot pedig dus sűrűvé teszi és igen

hosszúra megnöveszti.

Ugyanaz a hatása a bajusz és szakálra nézve is.

Jó eredményről a feltaláló kezeskedik.-

Ára a rendkívül becses hajmagvakat tartalmazó „Hajtermő és hajnövesztő Sámsonid“-nak, kenőcs vagy folyadék (hajszesz) alakjában 20 korona. A „Hajvédő Sámsonid“ ára 10 korona.

Kapható postai úton, valamint viszontelárusítók részére kizárólag a feltalálónál és egyedüli készítőnél: **Dr. Hollós Istvánnál**, Budapest, VII., Szövetség-utca 28/b, ahonnét levélbeli megrendelésre helybeliek részére a Sámsonid külön díj felszámítása nélkül házhoz szállítatik. Helybeliek részére kapható még **Török József Király-utcai** és operai gyógytárában s minden nagyobb gyógytárban, drogueriában és a **budapesti fodrászok raktárszövetkezetében VII., Csengeri-utca 15.**

Hogy ezen valóban csodaszer a hajtermést előidézi, még a legöregebb egyének teljesen kopasz fején is, álljon itt a következő elismerő-levél:

Tekintetes Hollós István urnak, Budapest.

Ezelőtt harmincz évvel, igen sűrű hajamat egy ásványvizifüldő kurájának hosszabb használata folytán teljesen elvesztettem pár hét alatt. Mult év végén jutottam hozzá az Ön által feltalált hajtermőhöz. A „Hajtermő és növesztő Sámsonid“ használata folytán ma már 43 cm. hosszú, gesztenye-barna és vastag hajfonatom van s reimelem, hogy 78 éves korom daczára visszanyerem egy méternél hosszabb hajamat.

Budapest, 1908. július 10.

Tisztelettel Özv. Klein Henrikné.

A fenti levélben foglalt tények valóságát és az aláírás hitelességét mi alulírottak, kik a 78 éves s nálunk lakó uriaszonyt évtizedek óta ismerjük, igazoljuk.

Özv. Reiznerné, Flesch Berta, Flesch Lipót,
(VII. kerület, Izabella-utca 23. sz. a.) számtisztv.

Tekintetes Dr. Hollós István urnak,
Budapest.

Ezennel igazolom, hogy nagyanyám: Özv. Klein Henrikné ezelőtt teljesen kopasz volt. a mióta csak én ismerem. És ma már a Sámsonidnak néhány hónapi használata után dus hajzattal bír.
Aradon, 1908. szeptember 10.

Kun József, ékszerész és látszerész
Andrássy-tér 17. szám.

Bányavasut

alkatrészeit, u. m. bányasíneket kötőszerekkel, váltókat, korongokat, csillekerékpárokat, bányacsilléket, felépitményi szerszámokat; továbbá lokomobilokat, kazánokat, körszivattyukat, furóacélt, daruk, czölöpverők, siklók stb. stb.

használt és új állapotban előnyösen szállít

KOHN A. M.

BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

ENTREPRISE DES POMPES FUNÉBRES

Első Erzsébetvárosi Temetkezési Vállalat

PODLUSSÁNYI JENŐ

BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCZA 100. SZÁM.

IZABELLA-UTCZA ÉS SZEGÉNYHÁZ-TÉR sarok.

Rendez egyszerű és cisztes temetéseket a legjutányosabb árban.

Művirág-koszorúból nagy választék.

Telefon 53-70.

Telefon 53-70.

ÁLDOR SZIGFRID

Magyar mélyfúró vállalata.

BUDAPESTEN, VI., Liszt Ferencz-tér 14. sz.

Elvállal sima és mélyfúrásokat szén, petroleum, víz, kál és ásványok után kezeséggel bármily mélység tekintetében és bármily rendszer szerint, esetleg része edé sejt is.

Expertizek, közbenjárás vételeknél és eladásoknál.

SZABADALMI

és védjegyjoltalom kieszközlése az összes
kultúrállamban

ÁDLER MIKSA okleveles gépészmérnök

hites szabadalmi ügyvivő

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51.

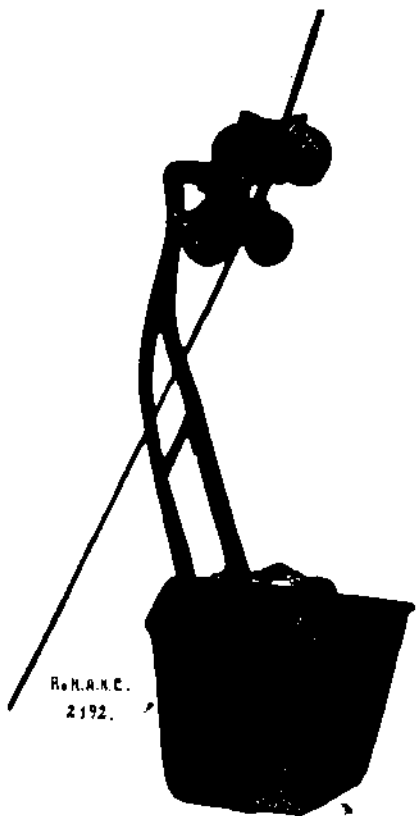
Telefon 106-55.

Telefon 106-55.

PIUS PIRRINGER
BANYA ÉS ALAGÚT-LÁMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmúlhatlan gyártmányait.
Viszontárusítóknak kedvezmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Roessemann és Kühnemann

KOPPEL ARTHUR-féle vasutak.

PRAGA, BÉCS, BUDAPEST, LEMBERG, ZÁGRÁB
VI., Váci-ut 113—115. szám.

Keskenyvágányú bányaszállító berendezések
gyártása és tervezése.

Bányacsillék minden nagyságban és kivitelben

**Sodronykötélpályák,
függővasutak,
mozdonyok.**

== Költségvetések és katalogusok ingyen. ==

**DEUTSCH
BERTALAN**

CHAMOTTE és AGYAGÁRU-GYÁR R.-T.

Gyár: KÁLNÓ.
LOSONCZ mellett (Mógrád m.)

Vezérképviselet és iroda:

Közp. Kereskedelmi és Iparbank r. t. áruosztálya
Budapest, V. ker., Váci-körut 26. szám.

Főelárusítás és raktár:

ELKÁN és BOSSÁNYI
Budapest, VI., Sziv-utca 61. és 67.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB GYÁRA.

Szállít minden czélnak megfelelő

tűzálló chamotte anyagot

külföldi gyártmányokkal egyenrangú minőségben.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BÁDOGÁRU GYÁRA
BANYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60